

Η τέχνη και οι καλλιτέχνες, E.H. Gombrich

E. H. Gombrich

Η τέχνη και οι καλλιτέχνες

[...] Εφόσον λοιπόν δεν υπάρχουν κανόνες για να κρίνουμε αν ένας πίνακας ή ένα άγαλμα πέτυχε, είναι συνήθως αδύνατο να εξηγήσουμε με λόγια γιατί ακριβώς πιστεύουμε πως αποτελεί μεγάλο έργο τέχνης. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως ένα έργο είναι εξίσου καλό με οποιοδήποτε άλλο, ή πως είναι ανώφελο να συζητούμε για θέματα γούστου. Αν δεν ωφελούν σε τίποτε άλλο οι συζητήσεις για την τέχνη, μας κάνουν τουλάχιστον να κοιτάζουμε προσεχτικά τους πίνακες, και όσο περισσότερο τους κοιτάζουμε, τόσο συχνότερα παρατηρούμε σημεία που μας είχαν διαφύγει. Έτσι αρχίζουμε να δαισθανόμαστε το είδος της αρμονίας που προσπάθησε να πετύχει κάθε γενιά καλλιτεχνών. Όσο πιο πολύ καταλαβαίνουμε αυτές τις αρμονίες, τόσο περισσότερο τις χαιρόμαστε, και στο κάτω κάτω αυτό είναι το πιο σημαντικό. Η παλιά ρήση ότι δε χωρεί συζήτηση σε θέματα γούστου ίσως να είναι σωστή, αυτό όμως δεν πρέπει να μας κάνει να αγνοήσουμε το γεγονός ότι το γούστο μπορεί να εξελιχθεί. Για όσους δεν πίνουν τσάι, ένα είδος τσαγιού μπορεί να μοιάζει ακριβώς με κάποιο άλλο. Αν όμως έχουν τον καιρό, την επιθυμία και την ευκαιρία να διερευνήσουν τις λεπτότητες της διαφοράς ανάμεσα στα είδη, είναι πιθανόν να γίνουν «ειδήμονες» (connoisseurs) και να ξεχωρίζουν με ακρίβεια τον τύπο και το χαρμάνι του τσαγιού που προτιμούν. Κι η γνώση αυτή θα μεγαλώσει χωρίς άλλο την απόλαυσή τους από τα πιο εκλεκτά χαρμάνια.

Το γούστο στην τέχνη είναι, αναμφισβήτητα, κάτι απείρως πιο περίπλοκο από το γούστο στην τροφή και στο ποτό. Το θέμα δεν είναι μόνο να ανακαλύψεις διάφορες λεπτές γεύσεις, αλλά κάτι πιο σοβαρό και πιο σημαντικό. Σε τελευταία ανάλυση, οι μεγάλοι καλλιτέχνες έδωσαν ό,τι μπορούσαν σ' αυτά τα έργα, υπέφεραν γι' αυτά,

ίδρωσαν για να τα φτιάξουν, και έχουν, το λιγότερο, το δικαίωμα να ζητήσουν από μας να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι θέλησαν να κάνουν.

Τα όσα μπορούμε να μάθουμε για την τέχνη δεν έχουν τελειωμό. Πάντα μένουν καινούρια πράγματα ν' ανακαλύψουμε. Τα μεγάλα έργα τέχνης φαίνονται διαφορετικά κάθε φορά που τα κοιτάμε. Μοιάζουν να είναι τόσο ανεξάντλητα και απρόβλεπτα όσο και οι άνθρωποι. Είναι από μόνα τους ένας συναρπαστικός κόσμος, με τους δικούς του παράξενους νόμους, τις δικές του περιπέτειες. Κανένας δεν πρέπει να νομίζει πως ξέρει τα πάντα γι' αυτόν, γιατί κανένας δεν μπόρεσε ποτέ να τα μάθει. Τίποτε ίσως δεν είναι τόσο σημαντικό όσο τούτο: για να χαρούμε αυτά τα έργα χρειάζεται ένα φρέσκο μυαλό, ένα μυαλό που να είναι έτοιμο να συλλάβει κάθε νύξη και να ανταποκριθεί σε κάθε κρυμμένη αρμονία, ένα μυαλό που, πάνω απ' όλα, δεν είναι παστωμένο με ηχηρές λέξεις και στερεότυπες φράσεις. Είναι πολύ καλύτερα να μην ξέρει κανείς τίποτε για την τέχνη, παρά να έχει το είδος της ημιμάθειας που εκτρέφει τον σνομπισμό.

E. H. Gombrich,

Το Χρονικό της Τέχνης, σ. 35-36

Ασκήσεις

1. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι το γούστο, όσον αφορά την τέχνη, μπορεί να εξελιχθεί. Συμφωνείτε; Με βάση την επαφή σας με κάποια μορφή τέχνης, να αναπτύξετε τις σκέψεις σας για το θέμα σε ένα σύντομο κείμενο που θα αναρτήσετε στο facebook, για να προκαλέσετε σχετική συζήτηση.
2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η βασική προϋπόθεση, για να έχουμε τη δυνατότητα να χαρούμε ένα έργο τέχνης;
3. Σύμφωνα με το κείμενο, όσο κάποιος έρχεται σε επαφή με την τέχνη, εξοικειώνεται, ανακαλύπτει τα μυστικά της, εξελίσσει το αισθητήριό του και την απολαμβάνει ολοένα και περισσότερο. Την επαφή με την τέχνη την έχει διευκολύνει σημαντικά στην εποχή μας η ανάπτυξη της τεχνολογίας και ειδικότερα η χρήση του διαδικτύου, που προσφέρει στους χρήστες άπειρες δυνατότητες, για να απολαύσουν, έστω ηλεκτρονικά, ποικίλα έργα τέχνης. Να γράψετε ένα άρθρο (400-500 λέξεις) σχετικά με τα πλεονεκτήματα αλλά και τα μειονεκτήματα που μπορεί να παρουσιάζει η χρήση του διαδικτύου για την επαφή των νέων με την τέχνη. Φροντίστε να τεκμηριώσετε τις απόψεις σας με τα κατάλληλα επιχειρήματα και παραδείγματα, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Γ΄ λυκείου σ. 166](#).
4. Εργαστείτε ανά δύο και επισκεφθείτε ένα μουσείο μέσω εικονικής περιήγησης. Μπορείτε να πλοηγηθείτε στην παρακάτω διεύθυνση ή σε κάποια άλλη: <https://www.google.com/culturalinstitute/collections?projectId=art-project>
 - Να συζητήσετε την εμπειρία σας. Να αναφερθείτε, μεταξύ άλλων, στις δυνατότητες που προσφέρει η συγκεκριμένη εικονική περιήγηση, σε ενδεχόμενες ελλείψεις, καθώς και σε προτάσεις που θα έκαναν πιο ελκυστική την περιήγηση.
 - Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό διαφημιστικό κείμενο για τη συγκεκριμένη εικονική περιήγηση που παρακολουθήσατε, το οποίο απευθύνεται σε νέους της ηλικίας σας. Βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Γ΄ λυκείου, σ. 50-60](#).

 ΑΡΘΡΟ

 ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ